

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

EL PORTAFOLIS ELECTRÒNIC: UN RECURS PER TREBALLAR COMPETÈNCIES

- Sayós i Santigosa, Rosa
Universitat de Barcelona
Departament de Filologia Catalana
Passeig de la Vall d'Hebron, 171 08035 Barcelona
rsayos@ub.edu
- Pujolà i Font, Joan-Tomàs
Universitat de Barcelona
Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura
Passeig de la Vall d'Hebron, 171 08035 Barcelona
jtpujola@ub.edu

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

1. RESUM:

El portafolis electrònic té un gran impacte com a eina d'avaluació dels aprenentatges, incideix en els hàbits d'estudi dels alumnes i permet desenvolupar competències imprescindibles en un món en què el coneixement es genera i transforma de manera dinàmica.

Aquesta comunicació presenta l'experiència d'aplicació del portafolis electrònic *Mahara* a l'assignatura *Llengua Catalana per a l'Ensenyament* del grau de Mestre d'Educació Primària de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona. Les mostres d'aprenentatge i la reflexió que els alumnes incorporen als seus portafolis reflecteixen el notable índex de progrés aconseguit en el desenvolupament de múltiples competències.

2. ABSTRACT:

The e-portfolio has a large impact as a tool for assessing learning, focuses on the students' study habits and helps them develop key competences in a world where generated knowledge changes dynamically.

This paper presents the experience of implementing the e-portfolios *Mahara* within the subject *Llengua Catalana per a l'Ensenyament* for the degree of Primary Education at the Teacher Training Faculty of the University of Barcelona. The evidences of learning and

SECRETARIA TÉCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

reflection that students include in their e-portfolios show the development of multiple competences.

3. PARAULES CLAU: Desenvolupament competencial, Innovació, Portafolis

KEYWORDS: Competence development, HE innovation, Portfolio

4. ÀREA DE CONEIXEMENT: Ciències Socials i Jurídiques

5. ÀMBIT TEMÀTIC DEL CONGRÉS: Innovació en l'ensenyament superior

6. MODALITAT DE PRESENTACIÓ: Comunicació oral

7. DESENVOLUPAMENT:

1. Presentació

Des de fa uns quants anys, com a conseqüència d'una nova manera d'entendre l'educació superior, les universitats es troben immerses en un importantíssim procés de canvi, que modifica substancialment el marc formatiu en què s'han de moure i obliga a replantejar la cultura acadèmica tradicional.

En efecte, les característiques de la societat del segle XXI i l'escenari dibuixat per la creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior ens porten a un nou paradigma educatiu en què l'enfocament competencial posa l'accent en la necessitat de formar professionals reflexius i crítics, capaços de donar resposta a les necessitats d'un món canviant, en el qual el coneixement es genera ininterrompudament, alhora que caduca amb molta rapidesa.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

En aquest context, l'aprenentatge pren una rellevància especial i obliga a introduir models formatius que situïn l'estudiant en el centre del procés, de manera que l'èmfasi recaigui més en els resultats d'aprenentatge aconseguits pels estudiants, que no pas en els objectius d'ensenyament que es proposen els professors. Per altra banda, també s'hauran de buscar noves estratègies metodològiques que ajudin els futurs graduats a desenvolupar la capacitat de gestionar el coneixement, de posar-lo al dia, d'adaptar-lo a situacions noves i imprevistes, de reflexionar sobre el que van aprenent, i d'aprendre permanentment al llarg de la vida.

L'objectiu de la present comunicació és exposar l'experiència que, partint dels plantejaments anteriors i basant-se en la pràctica reflexiva i en l'ús del portafolis digital com a eina d'aprenentatge i avaluació, s'ha portat a terme en l'assignatura *Llengua Catalana per a l'Ensenyament* del grau de Mestre d'Educació Primària de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona.

Aquesta experiència s'inscriu en el marc del projecte ECAL (Espai Comú d'Aprenentatge de Llengües), un projecte interdisciplinari iniciat el curs 2004-2005, que té com a objectius:

- coordinar els plans docents de les assignatures de llengua catalana, llengua castellana i llengua anglesa que formen part del pla d'estudis dels graus d'Educació Infantil i d'Educació Primària;
- fer propostes sobre metodologies didàctiques, activitats d'aprenentatge i criteris d'avaluació que puguin compartir les assignatures de les tres llengües;

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- implantar un portafolis multilingüe, que reflecteixi el procés d'aprenentatge dels estudiants en les tres llengües: català, castellà i anglès.

Des dels seus inicis, el projecte ha tingut en compte les línies d'actuació definides per a l'adaptació de les titulacions de Mestre a l'Espai Europeu d'Educació Superior, s'han seguit les directrius que promou el *Marc europeu comú de referència per a les llengües* (2002) i s'ha experimentat amb el portafolis, com a instrument d'avaluació continuada i de suport a la docència.

El curs 2004-2005 es va incorporar el portafolis com a eina didàctica a les assignatures de llengua de la Facultat de Formació del Professorat. Inicialment es treballava en format paper i, des del curs 2009-2010, s'està experimentant amb el portafolis electrònic *Mahara*, integrat al campus virtual *Moodle*.

En les pàgines que vénen a continuació ens proposem d'analitzar com el portafolis digital ha esdevingut un instrument d'aprenentatge eficaç i motivador per als futurs mestres, que alhora facilita el desenvolupament d'algunes de les competències transversals que la Universitat de Barcelona es planteja com a necessàries per al conjunt dels estudiants d'aquesta Universitat.

2. El portafolis a l'assignatura *Llengua catalana per a l'ensenyament*. Una proposta didàctica

El portafolis, també anomenat carpeta d'aprenentatge, és un espai –contenidor, maletí, arxivador o carpeta– on l'estudiant va dipositant els documents que demostren els

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

progressos aconseguits en el seu procés d'aprenentatge. Segons el *Glossari acadèmic i docent de la Universitat de Barcelona*¹, és:

un contenidor o carpeta que recull els esforços i els resultats d'un procés d'aprenentatge i de desenvolupament personal i professional. Incorpora treballs realitzats per un estudiant o aprenent en el curs d'una determinada pràctica formativa, i acredita aquests aprenentatges amb evidències sobre el procés seguit i el producte aconseguit (...). Esdevé un document personal, de descripció i de reflexió que facilita la construcció de coneixement.

Així doncs, la utilització del portafolis és en una estratègia metodològica potent, pel procés reflexiu que promou, perquè incideix en els hàbits d'estudi dels alumnes, tot fent que s'impliquin de forma activa en el seu procés d'aprenentatge, i perquè potencia l'autonomia de l'aprenent, la presa de decisions i l'autoregulació de l'aprenentatge. També té un gran impacte com a eina d'avaluació ja que, en potenciar-ne la dimensió formativa i formadora, permet la regulació tant del procés d'ensenyament com del procés d'aprenentatge.

Llengua catalana per l'ensenyament és una assignatura de formació bàsica, de 6 crèdits, que es cursa a primer curs dels graus d'Educació Infantil i d'Educació Primària. El seu objectiu general és millorar el coneixement de la llengua catalana oral i escrita, per tal d'aconseguir que els estudiants siguin capaços d'interpretar tot tipus de textos i d'expressar-se oralment i per escrit de forma adequada en diferents entorns, tant socials com professionals. De manera més concreta, aquesta assignatura, juntament amb les altres assignatures de llengua dels esmentats graus (castellà i anglès), ha de fer possible que els estudiants puguin desenvolupar estratègies per aprendre llengua i abordar amb

¹ Universitat de Barcelona, Vicerectorat de Política Docent (2008).

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

eficàcia situacions d'ensenyament i aprenentatge de llengües en contextos multiculturals i multilingües.

A banda de les habilitats comunicatives i lingüístiques, que es treballen com a competència específica, l'assignatura també té assignada la responsabilitat d'ajudar els estudiants a desenvolupar les competències transversals següents:

- entendre l'aprenentatge com un fet global, complex i transcendent; autoregular l'aprenentatge propi, mobilitzant sabers de tot tipus adaptant-se a noves situacions i connectar coneixements com a mètode per elaborar-ne de nous;
- valorar la diversitat com un fet natural i integrar-la positivament.

La metodologia que s'aplica es basa en l'aprenentatge reflexiu, que porta l'estudiant a aprendre en funció dels seus coneixements previs, les seves capacitats i la seva motivació; és a dir, l'ajuda a ser conscient dels seu procés d'aprenentatge tant a nivell metalingüístic com metacognitiu.

L'aprenentatge reflexiu es sustenta en els premisses següents:

- coresponsabilitat del procés d'ensenyament – aprenentatge;
- presa de consciència del propi procés;
- mostres que reflecteixin el procés d'aprenentatge.

I les estratègies que utilitza són:

- anàlisi reflexiva de la situació de partida, que comporta un diagnòstic inicial del nivell de domini de llengua catalana oral i escrita de cada estudiant;

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- diàleg constant professorat / alumnat;
- presa de consciència dels objectius que cada aprenent es proposa;
- pla d'acció o desenvolupament d'itineraris d'aprenentatge personalitzats a partir de tutories individuals;
- situació de cadascú després de cada unitat o tema (què he après, com ho aplico);
- reflexió a partir del portafolis (com ho faig, com puc millorar).

En aquest context l'eina portafolis ha estat un recurs eficaç per al seguiment i avaluació dels aprenentatges, i la seva aplicació ha facilitat enormement el treball de les competències transversals i específiques de l'assignatura.

Per altra banda, en el moment que l'assignatura ha substituït el portafolis tradicional pel portafolis digital, *Mahara*, també s'ha promogut el desenvolupament d'altres competències, com l'ús de les TIC, la innovació i la creativitat.

2.1. El portafolis electrònic *Mahara*

Mahara (<http://mahara.org/>) és una aplicació web de codi obert que dona als estudiants la possibilitat de crear i mantenir un portafolis digital sobre el seu procés de formació i poder-lo compartir amb qui vulguin. També inclou funcionalitats que permeten la interacció entre els usuaris en forma de xarxa social. A més, a nivell tècnic, *Mahara* pot integrar-se fàcilment a l'entorn *Moodle*.

Cal dir que el portafolis *Mahara* és propietat de l'estudiant. És un espai on pot anar dipositant materials diversos, relacionats amb el seu aprenentatge o amb la seva vida

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

personal, que podrà estructurar i organitzar de la manera que cregui convenient per utilitzar-los posteriorment en la realització de produccions i propostes, segons les necessitats, objectius o expectatives que tingui en cada moment. L'estudiant propietari del portafolis podrà compartir les seves realitzacions amb qui desitgi, però només ell decidirà qui pot veure què en cada moment. El professorat tindrà accés a la feina que un estudiant realitza en el seu portafolis si aquest, prèviament, el convida.

L'aplicació *Mahara* inclou tres espais diferenciats: el **perfil**, els **grups** i el **portafolis**. En el perfil, l'alumne pot construir el seu currículum, explicitar expectatives o fixar objectius d'aprenentatge. En els grups, es poden crear comunitats, en forma de xarxa social, per compartir, socialitzar i treballar en equip. A la secció **portafolis** és on els alumnes poden realitzar les propostes que compartiran amb el professorat o amb els companys en forma de **vistes**. Per construir les **vistes** els estudiants utilitzaran artefactes que han elaborat a fora de l'aplicació i han guardat a **Els meus arxius** –fotos, documents de text o d'àudio, dibuixos, gràfics, activitats i exercicis d'una o més assignatures– i d'altres de creats a dins mateix de l'aplicació, com els **blocs**, el currículum vitae o la narració personal del procés d'aprenentatge i la reflexió sobre el progrés en el coneixement.

2.2. Les vistes

Una **vista** és una pàgina web que els alumnes construeixen amb els artefactes i les reflexions que volen mostrar als altres, companys o professors.

En el transcurs de l'assignatura se'ls demana que elaborin tres vistes, que seran les mostres del seu procés d'aprenentatge. Aquestes tres vistes tenen un caràcter **cíclic**; en la

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

primera, l'alumne se situa, explicita els seus coneixements i marca els objectius d'aprenentatge personals; en l'última, recull tot el procés d'aprenentatge i observa els canvis que s'han produït per poder continuar marcant-se nous objectius. Les vistes estan plantejades com una seqüència formativa que recull tres moments del procés d'aprenentatge: la fase inicial, la fase de desenvolupament i la fase final.

La primera vista, que es titula *La meva Fotografia Lingüística*, es fa després d'una **avaluació inicial** que es porta a terme per diagnosticar els coneixements previs dels alumnes.

Imatge 1: Exemple de la primera vista

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Serveix per conèixer les seves expectatives i analitzar les necessitats de formació, la qual cosa permet establir itineraris d'aprenentatge personalitzats. Aquesta vista està dividida en tres parts: una reflexió personal de l'estudiant sobre com parla i com escriu, una explicació de la seva biografia lingüística i una proposta d'objectius personals.

En la segona vista, anomenada *Què estàs fent per millorar el teu català?*, l'alumne fa un resum de les actuacions i els productes que ha realitzat i està realitzant, tant a nivell **formal** com **informal**, per millorar les seves habilitats **orals** i **escrites** en llengua catalana. L'estudiant explica la seva evolució en l'aprenentatge, analitza els seus errors i els seus èxits, presenta les evidències del seu progrés i es marca el camí per seguir avançant.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Què estàs fent per millorar el teu català? by

Què estàs fent per millorar el teu català?

Llengua oral

El passat dia 10 de gener vaig fer la narració del conte de la Rinsola d'O a classe, la meua companya en aquesta tasca va ser la Marta Porqueras, va ser tota una sort per mi compartir l'experiència amb ella ja que, a més de ser una persona molt treballadora, no té problemes amb el català oral. Amb tota la paciència del món, la Marta em va ajudar a practicar els sons amb els que tinc més problemes i a corregir-los quan no els feia bé. Malauradament, tot i els assajos, hi ha paraules que no vaig pronunciar correctament el dia de l'exposició oral, com "massa" o "tat", i la veritat és que el sentiment és de frustració, perquè veus que t'has esforçat i no ha servit de res, ja que tornes a fer-ho malament, tot i així, no em desanimo i continuo fent les meves pràctiques nocturnes.

El proper vespre que tinc, a nivell de català oral, és la lectura del poema al Parc del Laberint. Per aquesta ocasió hem triat, amb la Marta, un petit poema d'Enric Soler que porta per títol "El camal" i que ens dona una imatge "diferent" d'aquest animal. Ja hem començat els assajos del poema i, esperes, aquesta vegada sí, pronunci-ho tot de manera correcta.

Filtres aplicats:
Opció Comentari (50%) - Descàrrega
Resultat dia 2.jpg (2.4K) - Descàrrega

Escrit per el 23 January 2011, 12:36 PM | Comentaris (0)

Llengua escrita

En general, estic contenta amb els resultats obtinguts a les activitats, tot i que sóc conscient que hi ha coses que haig de millorar, especialment a nivell de cohesió, que és en l'aspecte on sempre realitzo més errades, sobretot en tot el que fa referència a l'ordre sintàctic.

A nivell gramatical els meus textos també presenten problemes, sovint per no consultar el diccionari o no rellegir el text un cop l'he escrit. Haig de polir el meu estil i posar més cura en el lèxic que tro, perquè en moltes ocasions les paraules que utilitzo són massa genèriques, o, directament, impropies per la realitat que vull descriure.

Per tal de millorar els meus escrits, he afegit a l'apartat "preferits" del processador de texts, la pàgina web del diccionari del Grup Enciclopèdia Catalana, així consulto amb més facilitat qualsevol dubte que em pugui sorgir. També he pres el costum de fer llegir a algú el que escric, per intentar detectar les errades.

Filtres aplicats:
correctió gramatical.jpg (18K) - Descàrrega
ordre sintàctic.jpg (9.9K) - Descàrrega
Palau Home Jove corregit.doc (22K) - Descàrrega
Palau Home Jove.doc (22K) - Descàrrega

Escrit per el 23 January 2011, 12:43 PM | Comentaris (0)

Aprenentatge informal

Durant aquest mesos he intentat escoltar més música en català, sobretot Serrat, Bata, Dani Flaco... a més d'ajudar-me a nivell fonètic, també m'ha servit per "descobrir" noves paraules i expressions en català. Malauradament em miro poc la televisió perquè no tinc gaire temps lliure, així que he vist alguna pel·lícula a TV3, però de manera molt puntual.

A la meua feina haig de fer servir el català per comunicar-me, per escrit i oralment amb alumnes i professors, així que diàriament produïxo un gran nombre de documents en català, però la majoria de vegades el llenguatge que faig servir és molt formal, sobretot quan es tracta de resolucions i comunicacions oficials. Des de fa uns mesos també m'encanta de la publicació del butlletí de la Facultat, la meua tasca consisteix a redactar una sèrie de notícies breus, de tres a quatre línies per il·lustrar tot allò que està relacionat amb la Facultat i que pot ser d'interès per la nostra petita comunitat universitària.

Filtres aplicats:
frescura.jpg (50.7K) - Descàrrega
comt.jpg (115.9K) - Descàrrega

Escrit per el 23 January 2011, 12:48 PM | Comentaris (0)

Feedback

Molt bé!

Aquesta vista supera l'anterior, tant pel que fa a la presentació i als aspectes estètics com al contingut. Crec que hi ha un progrés en la teua expressió escrita.

Pel que fa a l'expressió oral, no has de ser tan dura en la teua autoavaluació, ja saps que resoldre problemes fonètics és un procés lent. Dispenso que els esforços realitzats en la preparació del conte no hagin servit per a res. La teua feina és nota i sempre deixa petja.

Rosa Sayre Sanjaume - 02 March 2011, 12:55 AM

1 comentari

[Fes feedback](#) [Informe de material amb objeccions](#) [Imprimir](#) [Afegir a la llista de seguit](#)

Imatge 2: Exemple de la segona vista

Finalment a la vista 3 l'alumne tracta de reflexionar sobre **tot el procés** d'aprenentatge, d'analitzar el nivell d'assoliment dels objectius personals marcats en la primera vista i d'especificar les accions que es pensa portar a terme en el futur per continuar progressant en el desplegament de les habilitats lingüístiques orals i escrites en català.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

Imatge 3: Exemple de la tercera vista

SECRETARIA TÉCNICA
VII CIDIUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

professor, que rep quan ha publicat cada vista. Aquesta característica fa del portafolis electrònic una eina imprescindible per ajudar els nostres alumnes a autoregular-se i a mostrar el seu progrés.

2.3. El treball de competències a les vistes

Les competències que ens hem proposat que els estudiants desenvolupessin en les diferents vistes són les següents:

a) Habilitats comunicatives i lingüístiques

Pel que fa a l'aprenentatge de la llengua, en un primer moment, el portafolis, obliga l'estudiant a analitzar la seva situació de partida en relació a l'assignatura, a identificar els punts forts i els punts febles en el domini de les habilitats lingüístiques orals i escrites en llengua catalana, a fixar-se objectius personals i a prendre decisions per reforçar els coneixements i superar les mancances.

En un segon moment, ha d'enfrontar-se a les seves actuacions lingüístiques orals i escrites i analitzar-les, tenint en compte tant els aspectes fonètics, ortogràfics, gramaticals i lèxics, com els pragmàtics i textuais.

Aquesta anàlisi comporta també la valoració de la seva capacitat per detectar, corregir i explicar els errors comesos, tot utilitzant en la seva narració els termes metalingüístics necessaris.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Finalment, l'estudiant avalua els seus resultats d'aprenentatge i es planteja objectius de futur per seguir avançant en el desenvolupament de la competència lingüística.

b) Pensament reflexiu

Quant al pensament reflexiu, el portafolis afavoreix que l'estudiant desenvolupi una sèrie d'estratègies metacognitives que l'ajudaran a avançar amb seguretat i d'una forma cada vegada més autònoma en el seu aprenentatge. Algunes de les estratègies associades al pensament reflexiu que es treballen són:

- analitzar la nostra manera de pensar quan hem de realitzar alguna tasca o resoldre una situació problemàtica;
- superar situacions de bloqueig mental;
- abandonar prejudicis i concepcions prèvies que ens impedeixen trobar maneres alternatives de pensar;
- formular-nos preguntes adequades davant una situació problemàtica, que emmarquin el problema i orientin la nostra actuació cap a una possible solució;
- identificar els elements clau de cada situació o problema;
- construir un pensament ben estructurat i ajustat a cada situació personal, acadèmica o professional concreta;
- expressar el pensament de forma clara i de reconstruir-lo posteriorment;

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- valorar la importància del context i de les implicacions ètiques que tenen les nostres decisions i les nostres actuacions.

c) Autonomia d'aprenentatge

Tot el procés de reflexió que comporta la utilització del portafolis fomenta en l'estudiant una actitud d'autonomia, que el predisposa a actuar de forma independent, amb iniciativa, sense dependre contínuament de les indicacions del professor. Així mateix, l'ajuda a trobar sentit a allò que estudia i a anar-ho interioritzant. D'aquesta forma, l'aprenentatge esdevé significatiu i el coneixement que s'adquireix pot ser transferit a altres situacions i contextos.

L'autonomia d'aprenentatge està completament relacionada amb el pensament reflexiu, per tal com un estudiant autònom ha de desenvolupar les habilitats cognitives de pensar, analitzar, emetre judicis o argumentar.

L'ús del portafolis ajuda els estudiants a desenvolupar una sèrie de capacitats estretament relacionades amb l'autoregulació, que els condueixen cap a l'aprenentatge autònom. Són:

- Capacitats cognitives: saber què és aprendre i quins passos o operacions mentals cal fer per processar els continguts que es van adquirint.
- Capacitats metacognitives: tenir objectius ben determinats, conèixer el propi procés d'aprenentatge i les estratègies que ens permeten assegurar el control sobre els coneixements que anem adquirint, ser conscients dels procediments i les circumstàncies que fan que la nostra cognició sigui més eficaç, i establir una supervisió constant sobre les nostres accions mentals.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- Capacitats afectives: identificar el valor i la utilitat d'allò que s'està fent, saber superar els estats de desànim i els fracassos, i valorar-se com a alumnes competents.
- Capacitats conductuals: establir i controlar el temps necessari per portar a terme les seves tasques o accions, adoptar estratègies d'aprenentatge adequades i eficaces, i reestructurar les condicions contextuais, per fer-les compatibles amb els propis objectius.
- Capacitats de comunicació social: buscar la interacció amb els altres per compartir coneixements o demanar ajuda, i ser capaç de formular les peticions de forma eficaç.

d) Valoració de la diversitat

L'experiència ens demostra que és difícil, per no dir impossible trobar un grup classe completament homogeni.

Els nostres estudiants presenten capacitats, coneixements i interessos diferents, no tenen la mateixa trajectòria acadèmica ni la mateixa biografia personal i lingüística, i poden aproximar-se al coneixement des d'estils cognitius molts diversos. I si això és així, no sembla gens raonable que no s'atengui aquesta diversitat amb estratègies metodològiques i organitzatives també diverses.

En aquest sentit, el portafolis electrònic pot representar també un bon recurs per atendre la diversitat, ja que permet que l'estudiant orienti els processos d'aprenentatge a partir de les seves necessitats i expectatives i, tant a nivell cognitiu com estètic, pot construir les vistes seguint els propis criteris i l'estil personal.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Per altra banda, si tenim en compte que les vistes que elaboren els estudiants incorporen també una bona part de reflexió sobre l'aprenentatge informal que realitzen, quan es posen en comú, ofereixen un ventall molt divers de propostes, que contribueixen a fer que es compregui la diversitat cultural i social com un fet enriquidor que cal assumir i respectar.

e) Ús de les Tic

Sovint, quan parlem de l'ús de les TIC, relacionem aquesta competència amb la capacitat de generar i editar documents més o menys complexos, de gestionar correctament els arxius, d'utilitzar programes d'ordinador, de construir pàgines web senzilles, d'elaborar presentacions, i també de la possibilitats d'accedir a la gran quantitat de fonts d'informació que ens ofereix la navegació per Internet.

Recentment, atès que un gran percentatge de l'alumnat universitari és usuari de les xarxes de comunicació social, com el *Facebook* o el *Twitter*, s'ha començat a experimentar el potencial que aquests tipus de productes –blocs, wikis, o d'altres eines del web2.0– tenen com a estratègies didàctiques.

En aquest línia, el caràcter multimodal que tenen les vistes que els estudiants construeixen en el portafolis digital, els obliga a familiaritzar-se amb modes semiòtics diversos (àudio, vídeo, imatge, text), en els seus gèneres (cançons, gravació de veu, etc.) i en les seves funcions, cosa que els ajuda a desenvolupar la competència digital

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

f) Innovació i creativitat

De l'anàlisi de les vistes es desprèn que, el portafolis contribueix a crear un ambient d'aprenentatge d'intenses expectatives, en què la recerca i la implementació d'idees originals, innovadores i creatives és un dels interessos dels estudiants.

En la construcció de les propostes, els alumnes mostren una considerable actitud d'obertura mental i posen en joc un seguit d'estratègies de tipus cognitiu i motivacional estretament relacionades amb els processos creatius.

Per una banda, tot exercitant el pensament divergent, mostren sensibilitat davant dels reptes i interès per trobar solucions als problemes plantejats, es familiaritzen amb els instruments i les tècniques de generació d'idees, els apliquen amb fluïdesa, cerquen l'originalitat en les propostes, i utilitzen un pensament flexible per encarar les tasques des de perspectives novadores. Per altra banda, a mesura que van adquirint coneixements i habilitats específiques relacionades amb l'ús de l'aplicatiu i es van movent amb més seguretat en l'entorn multimodal, el grau de motivació i curiositat per explorar-ne les possibilitats augmenta i els empeny a incorporar noves estratègies, com la utilització d'analogies i metàfores visuals, per tal d'aconseguir propostes cada cop més creatives.

2.4. L'avaluació

En l'assignatura *Llengua catalana per a l'ensenyament* és porta a terme una avaluació continuada, en la qual el portafolis té un paper important, però no completament determinant. Hi ha una colla d'activitats orals i escrites que es realitzen al llarg del curs que també es tenen en compte a l'hora de l'avaluació acreditativa final.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

En aquests dos primers cursos d'aplicació de l'experiència, el valor que s'ha atorgat al portafolis ha estat d'un 10 % de la nota de llengua oral i d'un 10% de la nota de llengua escrita.

No obstant això, la bona valoració que els estudiants han fet d'aquesta estratègia metodològica i el poder formatiu i formador que ha demostrat, ens ha portat a replantejar el pes que ha de tenir en l'avaluació final de l'assignatura.

Amb aquest propòsit s'ha elaborat una rúbrica que permeti valorar de manera més objectiva i fiable la qualitat de la feina presentada i el nivell de rendiment aconseguit pels estudiants.

La rúbrica per avaluar el portafolis –que es presenta en un document adjunt– analitza el nivell de desenvolupament aconseguit pels estudiants en tres aspectes bàsics: a) autonomia d'aprenentatge; b) capacitat de reflexió metacognitiva i metalingüística; c) disseny, elaboració i presentació de les vistes.

Els indicadors que demostrin el progrés dels estudiants en cadascun d'aquests aspectes són:

- a) Pel que fa al grau d'autonomia d'aprenentatge.
 - La capacitat de comprendre i interpretar correctament i de forma precisa els objectius de l'assignatura i de formular-ne de propis a partir de l'anàlisi de la situació de partida, de les necessitats detectades i de les possibilitats personals i contextuals.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- La capacitat d'aprofitar de forma eficaç els recursos que té a l'abast, de proposar-ne de nous i d'adoptar les estratègies adequades per assolir els objectius definits.
 - La gestió del *feedback* que va rebent, tant del professor com dels companys, per analitzar el progrés personal i anar autoregulant el procés d'aprenentatge.
 - El posicionament crític davant del propi treball.
 - La selecció de mostres del seu l'aprenentatge i l'establiment de relacions entre els continguts de l'assignatura per donar una visió global de l'aprenentatge.
- b) Quant a la reflexió metalingüística i metacognitiva.
- La capacitat de detectar, explicar i corregir els errors.
 - El reconeixement de les mancances i la capacitat de prendre decisions sobre les estratègies per superar-les.
 - La capacitat de percebre el progrés en l'adquisició de coneixement al llarg dels diferents moments del procés d'ensenyament- aprenentatge.
- c) En relació a la construcció de les vistes.
- La combinació integrada de gèneres i modes semiòtics diferents en el textos que produeix.
 - El grau de domini en l'ús de les TIC.
 - La innovació, l'originalitat i la creativitat a l'hora de proposar idees i aportar solucions.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

3. Conclusions

Després de dos cursos d'experimentar amb l'ús del portafolis electrònic, podem concloure que s'ha demostrat un instrument molt útil per a l'aprenentatge reflexiu i per al treball de diverses competències que l'assignatura ha de contribuir a desenvolupar.

Les valoracions que han fet els estudiants sobre l'ús del *Mahara* han estat en general positives i els seus comentaris reflecteixen un índex de satisfacció força notable.

Alguns aspectes a destacar són:

- el portafolis es pot anar construint i el professorat en pot fer un seguiment continuat, així oferir com una retroacció immediata;
- no té una estructura fixa, sinó que cada alumne pot donar-li l'aparença que vol i introduir-hi components que transcendeixen l'àmbit purament acadèmic, amb la qual cosa el resultat és molt més personal i permet tenir una visió molt més completa de l'estudiant;
- es propicia la reflexió tant a nivell metalingüístic com metacognitiu i, alhora, aquesta reflexió arriba al professorat d'una manera global i no parcel·lada;
- motiva els estudiants a corregir els seus textos escrits i els seus discursos orals de forma cada vegada més autònoma i a treballar per aconseguir l'ús d'una llengua rica i expressiva en aquest context digital;
- permet exercitar els processos autoreguladors que condueixen a l'autonomia d'aprenentatge.
- el seu component innovador en format web i el fet que poden usar altres elements que no són pròpiament lingüístics esperona la creativitat i les ganes d'experimentar dels alumnes. Alguns d'ells han fet propostes multimodals molt interessants;

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- de forma espontània, s'han creat grups de treball col·laboratiu en què estudiants amb més habilitats digitals han ajudat altres companys no tan experimentats

Com a proposta de millora de cara al futur, s'ha plantejat la possibilitat d'aprofitar les dinàmiques d'aprenentatge col·laboratiu que s'han generat de forma espontània per fomentar la competència de treball en equip, introduir un sistema de retroacció entre estudiants i experimentar propostes de coavaluació.

Bibliografia

- BARRIO, O. (2000). Estrategia del portafolio del alumnado. En S. De la Torre y O. Barrios (Coord.) *Estrategias didácticas innovadoras*. Barcelona: Octaedro
- COLÉN, M.T.; GINÉ, N.; IMBERNÓN, F. (2006) *La carpeta de aprendizaje del alumnado universitario*. Barcelona: Octaedro / ICE - UB.
- CANO, E. (2005) *El portafolios del profesorado universitario. Un instrumento para la evaluación y para el desarrollo profesional*. Barcelona: Octaedro / ICE - UB.
- GARDNER, H. (1994) *Educación artística y desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.
- LYONS, N. (1999) (Compiladora). *El uso del portafolios. Propuesta para un nuevo profesionalismo docente*. Buenos Aires: Amorrortu
- PARCERISAS, A. (2010) (Coord.). *Ejes para la mejora docente en la universidad*. Barcelona: Octaedro / ICE - UB.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Annex

RÚBRICA PER A L'AVALUACIÓ DE LES VISTES DEL PORTAFOLIS ELECTRÒNIC

Dimensions	Indicadors	No assolit o amb problemes	Assolint bàsic	Assolint bé	Assolint amb excel·lència
Autonomia d'aprenentatge 30 %	Objectius d'aprenentatge	No interpreta bé els objectius de l'assignatura i no sap proposar-ne de propis.	Interpreta correctament i fa seus els objectius de l'assignatura.	Adapta els objectius de l'assignatura en funció de les seves necessitats i en formula de propis.	Sap establir els seus propis objectius d'aprenentatge, i connectar-los amb la globalitat de la seva formació acadèmico-professional.
	Ús dels recursos	No aprofita els recursos que el poden ajudar a aconseguir els resultats d'aprenentatge.	Aprofita parcialment els recursos que té a l'abast.	És capaç d'aprofitar de forma eficaç els recursos que té a l'abast.	És capaç d'aprofitar de forma eficaç els recursos que se li ofereixen i utilitzar-ne de nous.
	Ús del feedback i posicionament crític davant del treball propi	Es mostra poc receptiu/receptiva a les crítiques del/de la docent i/o companys i no incorpora al treball cap o gairebé cap de les millores suggerides.	Es mostra moderadament receptiu/receptiva a les crítiques del/de la docent i/o companys, però només incorpora al treball alguna de les millores suggerides.	Es mostra receptiu/receptiva a les crítiques del/de la docent i/o companys i incorpora al treball la majoria de les millores suggerides.	Accepta les crítiques que el/la docent i/o els companys fan a la seva feina i incorpora al treball propi totes les millores suggerides.
	Selecció de mostres i relació de continguts	Fa una selecció pobre de mostres i no relaciona els continguts que hi ha en les diferents mostres o vistes.	Fa una selecció correcta de mostres i explica els continguts, però no es capaç d'establir-hi relacions.	Fa una bona selecció de mostres, explica els continguts treballats de forma clara i intenta establir alguna relació entre ells.	Fa una bona selecció de mostres, explica els continguts treballats de forma clara i estableix relacions entre els continguts per donar-ne una visió global.
Reflexió metalingüística i metacognitiva 40 %	Correcció d'errors i ús de termes metalingüístics	No corregeix correctament gran part dels errors i és poc capaç d'utilitzar termes metalingüístics per explicar els seus errors i correccions.	Corregeix la meitat dels seus errors i només és capaç d'utilitzar termes metalingüístics per explicar alguns dels seus errors i correccions.	Corregeix gran part dels errors i és capaç d'utilitzar termes metalingüístics correctament per explicar gran part dels seus errors i correccions.	Corregeix tots els errors i és capaç d'utilitzar correctament termes metalingüístics per explicar tots els seus errors i correccions.
	Reconeixement de mancances, actuació i decisions per a la seva superació	Li costa reconèixer les seves mancances lingüístiques i no es planteja la necessitat d'actuació per superar-les (estratègies, recursos, activitats,...).	És conscient de les seves mancances lingüístiques i es planteja la necessitat d'actuació per superar-les però no sap com ho ha de fer.	És conscient de les seves mancances lingüístiques, es planteja la necessitat d'actuació i és capaç de prendre decisions sobre el seu procés d'aprenentatge.	És conscient de les seves mancances lingüístiques, es planteja la necessitat d'actuació, és capaç de valorar el procés d'aprenentatge que porta a terme i l'eficàcia de les decisions preses.
	Relació de vistes entre si	No és capaç de relacionar les diferents vistes amb la finalitat de mostrar l'evolució del seu procés d'aprenentatge.	Relaciona les diferents vistes, encara que no sempre de manera satisfactòria.	Relaciona les diferents vistes amb la finalitat de mostrar l'evolució del seu procés d'aprenentatge.	Relaciona de manera òptima les diferents vistes amb la finalitat de mostrar l'evolució del seu procés d'aprenentatge.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Construcció de les vistes 30 %	Caràcter multimodal del portafolis	Crea un discurs "monomodal" (només text escrit), té dificultat per incorporar altres modes semiòtics al text escrit.	Combina de forma relativament integrada dos o tres modes semiòtics.	Combina amb encert diferents modes en la majoria dels casos i amb diferents funcions discursives.	Mostra diversitat en l'ús de modes semiòtics (àudio, vídeo, imatge, text), els seus gèneres (cançons, gravació de veu, etc.) i en les seves funcions. Integració plena d'aquests modes.
	Estructura: equilibri i proporció (adequació a la tipologia textual)	No té sentit de la proporció en la disposició visual de la pàgina (estructuració en columnes, relació text-imatge, etc.).	La disposició mostra predomini inadequat d'alguns dels elements visuals.	La disposició mostra sentit de la proporció en la seva disposició visual i certa jerarquia entre els elements visuals	La disposició permet construir un sentit i observar una jerarquia entre els elements visuals.
	Mode Verbal (de la vista, no de les mostres corregides al curs)	Presenta deficiències en l'ús de la llengua i la construcció del text. L'ús d'un hipervincle no respon a l'objectiu pertinent (aportar informació puntual, complementària o contextual). No sap / no utilitza recursos tipogràfics (negreta, canvi de font, etc.) amb la finalitat de fer més efectiu el seu discurs comunicatiu.	Té un domini suficient de l'ús de la llengua i la construcció del text. L'ús del hipervincle respon només parcialment a un objectiu pertinent i la selecció del text hipervinculat o la seva extensió no sempre és adequada. Utilitza, encara que de vegades de forma inadequada, els recursos tipogràfics que li permeten fer més efectiu el seu discurs.	Té un bon domini de l'ús de la llengua i la construcció del text. En general, la informació hipervinculada contribueix a construir la dinàmica temàtica-textual. La selecció i l'extensió de l'hipervincle són adequades. Sap utilitzar diferents recursos tipogràfics (negreta, canvi de font, etc.) amb la finalitat de fer més efectiu el seu discurs comunicatiu.	Té un excel·lent domini de l'ús de la llengua i la construcció del text. La informació hipervinculada enriqueix considerablement el text digital. La selecció i l'extensió de l'hipervincle són adequades en tots els casos. Sap utilitzar diferents recursos tipogràfics (negreta, canvi de font, etc.) amb la finalitat de fer més efectiu el seu discurs comunicatiu.
	Mode audiovisual (imatge fixa, vídeo, àudio) : drets d'autor i significació	Utilitza elements audiovisuals amb copyright i/o sense citar la font. Les imatges són irrelevantes o inadequades per a la construcció del significat global de la vista.	És inconsistent o poc rigorós citant fonts dels elements audiovisuals. Utilitza elements audiovisuals estereotipats.	Cita la font dels elements audiovisuals. Utilitza metàfores visuals i fuig dels elements audiovisuals estereotipats.	Cita sempre la font dels elements audiovisuals. Utilitza metàfores visuals rellevants i/o continuades, d'una manera creativa i personalitzada.

 Grup d'Innovació Docent DIDAL (Facultat de Formació del Professorat - Universitat de Barcelona)

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI